

Föstudaginn 23. febrúar 1973.

Nr. 104/1972: **Davíð Sigurðsson**

(Jón E. Ragnarsson hdl.)

gegn

Málmi h/f

(Jón Finnsson hrl.).

Dómenndur:

**hæstaréttardómarnir Logi Einarsson, Benedikt Sigurjónsson
Einar Arnalds og Magnús Þ. Torfason og Þorsteinn Thorarens-
sen borgarlógeiti.**

Ómerking. Heimvísun.

Dómur Hæstaréttar.

Hinn áfrýjaða dóm hefur kveðið upp Jón Ísberg, sýslu-
maður í Húnavatnssýslu.

Áfrýjandi, sem hafði gjafsókn í héraði og hefur fengið
gjafsókn fyrir Hæstarétti með gjafsóknarleyfi 11. ágúst 1972,
hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 22. ágúst
1972. Krefst hann þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða
honum kr. 1.277.998.00 með 7% ársvöxtum frá 23. október
1969 til greiðsludags og svo málskostnað í héraði og fyrir
Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál..

Stefndi gerir þessar dómkröfur: „Að stefnda verði sýknað
af kröfum áfrýjanda í máli þessu og því tildæmdur hæfilegur
málskostnaður úr hendi hans fyrir Hæstarétti að mati dóms-
ins.

Til vara er þess krafizt, að stefnukröfurnar verði stórlega
lækkaðar.“

Lagður hefur verið fyrir Hæstarétt nýr útreikningur Guð-
jóns Hansens tryggingastærðfræðings, dags. 4. september
1972, vegna örorkutjóns áfrýjanda.

Munnlegur málflutningur í máli þessu fór fram hinn 3.
marz 1972, en dómur var kveðinn upp 23. maí s. á. Með þess-
um drætti á dómsuppsögu hefur héraðsdómari freklega brot-
ið fyrirmæli 191. gr. laga nr. 85/1936, enda getur munnlegur
málflutningur eigi komið að því gagni, sem til er ætlazt, þá

er dómsuppsaga dregst svo lengi. Ber því að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og málsmeðferð frá og með munnlegum málflutningi í þinghaldi 3. marz 1972 og skylda dómarrann til að taka málið til löglegrar meðferðar og dómsuppsögu af nýju.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Gjafsóknarkostnaður fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin gjafsóknarlaun skipaðs talsmanns áfrýjanda, kr. 30.000.00.

Það athugast, að héraðsdómara hefur láðzt að kveða á um málflutningslaun skipaðs talsmanns áfrýjanda, sem hafði gjafsókn í héraði, sbr. 3. tölulið 173. gr. og 2. mgr. 174. gr. laga nr. 85/1936. Þá er athugavert, að ekki er annað bókað í þingbók um munnlegan málflutning í héraði en að báðir málflytjendur hafi talað tvisvar og lagt „málið í dóm með venjulegum fyrirvara“.

D ó m s o r ð :

Meðferð máls þessa í héraði frá og með munnlegum málflutningi í þinghaldi 3. marz 1972 og héraðsdómur eiga að vera ómerk, og ber héraðsdómara að taka málið upp af nýju til löglegrar meðferðar og dómsuppsögu.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður, en laun skipaðs talsmanns áfrýjanda fyrir Hæstarétti, Jóns E. Ragnarssonar héraðsdómslögmanns, kr. 30.000.00, greiðist úr ríkissjóði.

Dómur aukadómþings Húnavatnssýslu 23. maí 1972.

Mál þetta, sem dómtekið var 3. marz s.l. að loknum munnlegum málflutningi, var þingfest 2. júní 1971, er höfðað fyrir auka-
dómþingi Húnavatnssýslu af Davíð Sigurðssyni verkamanni, Blönduósi, með stefnu, útgefinni 23. maí 1971, gegn Málmí h/f til greiðslu skaðabóta að upphæð kr. 1.277.998.00 auk 8% ársvaxta frá 23. október 1969 til greiðsludags svo og til greiðslu málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá Lögmannafélags Íslands, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál.

Stefndi gerir þær dómkröfur aðallega, að hann verði sýknaður

að kröfu stefnanda og dæmdur hæfilegur málskostnaður eftir mati réttarins.

Til vara gerir hann þá kröfu, að stefnukröfurnar verði stórlega lækkaðar og málskostnaður látinn falla niður.

Málavextir eru þeir, sem nú skal greina. Stefnandi málsins, Davíð Sigurðsson, var fastur starfsmaður hjá Málmi h/f í naglaverksmiðju fyrirtækisins hér á Blönduósi. Vann hann við naglavélarnar. 23. október 1969 vann hann að venju við vélarnar, en hann og annar maður, Jóhannes Þórðarson, voru þá einu starfsmenn í verksmiðjunni. Aðalmaðurinn í verksmiðjunni og óskráður verkstjóri, eins og stjórnarformaður fyrirtækisins kallar hann, Sveinbjörn Magnússon, var þennan dag forfallaður vegna veikinda. Einhver rafmagnstruflun var, og stöðvuðust vélarnar, og var Sævar Snorrason rafvirki fenginn til þess að líta á bilunina. Hvorugur þessara aðilja var þó sjónarvottur að slysinu. Þó var ekki önnur bilun finnanleg en að öryggi höfðu farið. Þegar svo stefnandi, Davíð Sigurðsson, ætlaði að setja vélina í gang aftur, vildi það óhapp til, að nagli hrökk upp úr vélinni og í auga Davíðs með þeim afleiðingum, að augað má heita honum ónýtt, og var hann frá vinnu um langan tíma á eftir, eins og síðar verður getið.

Um þessa atvikalýsingu eru aðiljar í höfuðdráttum sammála. Í vitnaleiðslu, sem fram fór 3. marz s.l., kom fram hjá vitninu Sveinbirni Magnússyni, sem hafði unnið hjá fyrirtækinu nokkuð langan tíma, og einnig hjá stefnanda, Davíð Sigurðssyni, að vélin eða vélarnar urðu eiginlega ekki settar í gang nema á einn veg, það er, að starfsmaðurinn hjálpar til með því að taka í kasthjólið og teygir sig um leið í hnapp, sem ræsir vélina. Og þannig fór stefnandi að í þetta sinn, þannig að viðbrögð hans við gangsetningu voru eðlileg á allan hátt miðað við það, sem hann hafði lært og við gekkst, og raunar eina færa leiðin til þess að setja vélina í gang.

Það kemur fram af gögnum málsins, að vélarnar hafi verið og hafi átt að vera hlífðarlausar, og vart verið viðkomið hlífum á þeim, og alls öryggis gætt eða þess öryggis, sem krafizt er af þessum vélum samkvæmt skýrslu til Öryggiseftirlits ríkisins.

Starfsmennirnir eða í þessu tilfelli stefnandi, Davíð Sigurðsson, hafði ekki hlotið neina sérstaka þjálfun í meðferð vélanna, ekki aðra en þá, að honum var sagt, hvernig þær ynnu, og hann kunni sem sagt að fara með þær. Ekki hafði hann neinar öryggishlífar. Fyrst í stað ekki eyrnahlífar, en svo komu þær síðar. En ekki til þess að hlífa aldlitinu eða augunum. Telja vitnin Sveinbjörn Magn-

ússon og Jón Hannesson, að erfitt sé að vinna með andlitshlífar, vegna þess að nauðsyn sé að hafa heyrnahlífar og komið sé þá svo mikið á höfuðið, að það geri þeim erfitt um vik.

Þá hefur stefndi lagt fram mynd af nýrri naglavél, en þessar naglavélar, sem Málmur h/f á, eru orðnar nokkuð gamlar, og á þessari nýju naglavél er ekki hægt að sjá neinar hlífar, og virðist hún í fljótu bragði líkjast mjög þessum gömlu naglavélum að öllum frágangi.

Það virðist því svo, að aðbúnaður allur hafi verið í góðu lagi og þetta slys sé ekki hægt að rekja beint til vanbúnaðar af hálfu vinnuveitanda. Né heldur er hægt um að kenna vanrækslu eða klaufaskaps starfsmanns á nokkurn hátt, nema þá helzt því að hafa ekki hreinsað naglann úr vélinni, áður en hann ræsti hana, en ósannað er, að honum hafi verið kennt að gera það.

Skaðabótaskylda atvinnurekanda eða húsbónda er því ekki fyrir hendi sökum vanbúnaðar á nokkurn hátt né heldur verður um hana að ræða vegna mistaka af hendi starfsmanna hans. Ekki verður heldur séð, að þessi starfsgrein sé hættuleg í sjálfu sér. Getur því skaðabótaskylda ekki byggzt á þeirri forsendu. Háttsemi og framferði starfsmannsins, stefnanda, virðist einnig í einu og öllu hafa verið óaðfinnanleg. Hér er því um að ræða óhappatilviljun, sem skeður vegna orsaka, sem ekki eru kunnar. En naglinn, sem meiðslunum olli, spýttist úr naglavélinni, um það er ekki deilt. Þessi möguleiki er því til, að naglavélarnar geti verið hættulegar, þótt þær hafi ekki verið taldar það. Þykir því rétt að leggja skaðabótaskylduna á herðar Málm h/f, þar sem ekki er grundvöllur fyrir sakarskiptingu þegar af þeirri ástæðu, að ekki verður séð, að um sök hjá aðiljum hafi verið að ræða. Verður því sú varavarnarástæða stefnda ekki tekin til greina við ákvörðun bóta fyrir vinnutjón, en höfð til hliðsjónar við ákvörðun um miskabætur.

Dómarinn lítur því svo á, að stefnda, Málm h/f, beri að bæta stefnanda tjón hans að verulegu leyti.

Kröfur stefnanda eru þrípættar. 1. Missir atvinnutekna. 2. Miskabætur fyrir þjáningar og lýti. 3. Útlagður kostnaður. 1. Samkvæmt örorkumati Stefáns Guðnasonar tryggingayfirlæknis, dags. 12. desember 1970, er örorka stefnanda metin 100% frá slysdegi 23. október 1969 til 30. nóvember 1970 og síðan 20% varanleg örorka. Svona útfærsla á örorkumötum mun vera samkvæmt venjum Tryggingastofnunar ríkisins. Annað hvort er sá slasaði vinnu-

fær eður eigi, en rökrétt er það ekki, þótt ekki verði farið nánar út í það, enda örorkumatið ekki vefengt.

Guðjón Hansen, cand. act., hefur reiknað út vinnutjón stefnanda samkvæmt þessu örorkumati. Stefnandi virðist hafa haft mjög litlar tekjur næstu árin á undan, svo erfitt hefur reynzt að meta tjón hans, en venja er að taka að jafnaði 3 næstu árin á undan. Tryggingafræðingurinn hefur tekið þrjá valkosti: a. miðað við vinnutekjur stefnanda árið 1969, b. miðað við dagvinnutekjur iðnverkamanns og c. miðað við algengar tekjur verkamanna.

Tekjur manna eru einstaklingsbundnar. Þess vegna er eðlilegt, að miðað sé við tekjur stefnanda þrjú síðustu ár, en dómari getur fallið á, að í þessu tilviki verði aðeins miðað við árið 1969, enda útreikningnum ekki mótmælt af gagnaðilja og tjónið metið samkvæmt því eða eftir grundvelli a, en tjónið er þá vegna tímabundins örorkutaps til 30. nóvember 1970 kr. 95.591.00 og vegna varanlegs örorkutaps eftir þann tíma kr. 241.503.00, eða samtals kr. 337.094.00. Frá þessu dragast slysabætur Tryggingastofnunar ríkisins, eða kr. 279.220.00, eða tap stefnanda er samkvæmt þessu kr. 59.774.00, sem rétt er, að stefndi, Málmur h/f, greiði stefnanda með 8% vöxtum frá 1. janúar 1970. Er þá tekið tillit til jafngreiðslna slysabóta, en ekki er hægt að miða við slysdag þegar af þeim ástæðum, að stefnandi fær kaup greitt í viku frá slysi samkvæmt kjarsamningum.

2. Miskabætur. Slíkar bætur verða alltaf álitamál. Auðvitað fylgja svona áverka þjáningar og óþægindi. Lýti vegna þessa slyss verða, sem betur fer, ekki varanleg. Í örorkumati á fskj. nr. 7 er vitnað í vottorð Gissurar Péturssonar, augnlæknis á Akureyri, dags. 26. maí 1970:

„Horfur augans: Eins og er hefur sjúklingurinn ekkert gagn af auganu. Markmiðið, sem nú er stefnt að, er að lægja bólguna, sem er með auganu hið innra. Ef það tækist og halda mætti því bólgufríu upp frá því, er möguleiki á því, að með aðgerð mætti fjarlægja augasteininn og eftirstandandi lithimnuleifar og þá mætti ef til vill með linsu á hornhimnu (contact lens) með áteiknaðri lithimnu gefa honum nothæfa sjón á auganu, sem yrði honum a. m. k. mikils virði, t. d. í því tilfelli, að eitthvað kæmi fyrir hægra augað og það yrði honum gagnslaust. Ef ekki tekst að lægja bólguna í auganu og hún verður alveg chronisk, hlýtur augað að eyðileggjast fyrr eða síðar. Einnig er alltaf möguleiki

á sjónhimnulosi í svona útleiknu auga og gæti það átt sér stað eftir eitt, tvö eða fleiri ár, um slíkt verður ekkert sagt með vissu. Einnig er góður möguleiki á því, að þótt bólgan verði yfirunnin, geti hvenær sem er þar eftir hafizt gláka í auganu. Nema því aðeins, að áðurgreind aðgerð verði framkvæmd, verður augað honum alveg gagnslaust, og jafnvel þótt sú aðgerð tækist með ágætum, verður augað aldrei hálfdrættingur á við það heilbrigða, þótt um notagildi þess verði ekkert fullyrt á þessu stigi.

Varðandi höfuðverk þann, sem þjáð hefur sjúklinginn að undanfögnu og meðal annars valdið því, að hann hefur orðið óvinnufær, er það mitt álit, að hann standi ekki í beinu sambandi við augað, eins og það nú er eða hefur verið frá áramótum. Hins vegar eru líkur fyrir því, að augnaskaðinn sé óbeinlínis valdur að höfuðverknum eða þáttur í honum, en sjúklingur er í eðli sínu taugaóstyrkur og reykir mikið, og kom þetta glögg fram við sjúkrahúslegu.

Hann hlaut í bernsku höfuðáverka, sem m. a. leiddi til rannsóknar í ríkisspítalanum í Kaupmannahöfn, og kann þetta að vera tengt. Sjúklingi var ráðlagt að leita tauga- og geðsjúkdómasérfræðings, Kristjáns Þorvarðssonar læknis í Reykjavík, vegna höfuðverkjar síns, en hann hafði með sjúklinginn að gera í sambandi við áðurgreindan höfuðáverka.“

Ög síðan vitnað í vottorð Kristjáns Þorvarðssonar læknis, Reykjavík, dags. 5. júní 1970:

„Davíð Sigurðsson, f. 12. 9. 1937, til heimilis að Blönduósi, hefir verið hjá mér til athugunar síðan 28. sl. (sic) vegna afleiðinga af áverka á auga, er hann hlaut 23. okt. s.l. Síðan hefur hann ekki getað unnið vegna stöðugs höfuðverkjar, sem hann segir, að hafi ágerzt mjög við áreynslu og kulda. Auk þess hefur hann orðið mjög skapillur og geðstírður á heimili, og hefur hann þess vegna leitað mín sem tauga- og geðlæknis.

Ég tel, að höfuðverkurinn geti hæglega verið vefrænn (angio-spastiskur), en auk þess blandast psykogenar orsakir, áhyggjur um fjárhagslega afkomu vegna fjölskyldunnar. Hann er því haldinn psykaneurotiskri depression. Ég hef gefið honum stemetil og valium, og er hann nú betri, höfuðverkurinn minni, en ég tel ekki, að hann sé fær til vinnu enn og of snemmt að gera tilraun til vinnu. Hann mun leita mín síðar, ef ástandið ekki batnar að fullu.“

Eins og fram kemur í mati Guðjóns Hansens, cand. act., á fskj. 8, voru tekjur stefnanda sáralitlar, vegna þess að hann hefur lít-

ið unnið næstu árin fyrir slysið. Eru líkur fyrir því, að heilsa hans hafi ekki verið í fullkomnu lagi fyrir slysið, svo hann hafi ekki af þeim sökum getað aflað tekna sem aðrir menn.

Í sjálfu sér skiptir ekki máli hvort sjúkdómur er vefrænn eða á sálinni. Miðað við það, sem áður er fram komið, verður að telja, að stefnandi hafi ekki verið alveg heill heilsu fyrir slysið, og hefur það vafalítið áhrif á liðan hans eftir slysið, þannig að augnmissirinn hefur lagzt þyngra á hann en annars. Þegar allar aðstæður eru vegnar og haft í huga, að stefnda er gert að greiða fullt vinnutjón og aðeins eitt ár reiknað aftur, sem er stefnanda mikið hagstæðara, þykir rétt, að hann beri að nokkru þjáningar án bótagreiðslu, og þykja kr. 75.000.00 hæfilegar bætur.

3. Krafa um endurgreiddan kostnað. Stefnandi gerir kröfu um endurgreiðslu útlagðs kostnaðar, kr. 33.193.00. Fylgiskjöl eru fyrir kr. 20.803.00. Þar eru m. a. reikningar vegna örorkumats og fyrir útreikninga tryggingafræðings, samtals að upphæð kr. 6.200.00. Svo virðist sem þessi upphæð eigi ekki að fylgja þessum lið, heldur málskostnaði. Einnig er þarna lyfjareikningur, kassakvittun að upphæð 1.771.00 án frekari skýringar, eða t. d. hvort endurgreiðsla hafi fengizt frá sjúkrasamlagi. Það vantar yfirlit yfir þennan kostnað, aðeins tíndar saman kvittanir án nánari skýringa. Í sjálfu sér vefengir dómarrinn ekki kostnaðinn, en ekki er hægt gegn mótmælum stefnda að dæma hann til greiðslu alls þessa kostnaðar. Hæfileg greiðsla er metin 14.000.00, en það er nálægt sú upphæð, sem fylgiskjölum er skilað fyrir.

Þá hefur stefnandi gert kröfu um málskostnað, og þykir verða að taka hana til greina í höfuðatriðum.

Málskostnaður sundurliðast þannig:

Málflutningslaun	kr. 39.000.00
Ferðalög, dagpeningar	— 6.000.00
Vottorð vegna málssóknar	— 6.200.00
Útlagður ferðakostnaður	— 15.353.00
	Kr. 66.553.00

Dómsorð:

Stefndi í máli þessu, Málmur h/f, Blönduósi, greiði stefnanda, Davíð Sigurðssyni, kr. 173.774.00 — eitthundraðsjötiugþrjúþúsundsjöhundruðsjötiugfjórar — með 8% vöxtum frá 1. janúar 1970.

Þá greiði stefndi stefnanda kr. 66.553.00 í málskostnað.

Dóminum ber að fullnægja innan 15 daga frá lögbirtingu að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 23. febrúar 1973.

Nr. 89/1972: Baldur Freyr Guðjónsson

(Örn Clausen hrl.)

gegn

Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs

(Sigurður Ólason hrl.).

Dómsendur:

hæstaréttardómararnir Logi Einarsson, Benedikt Sigurjónsson, Einar Arnalds og Magnús P. Torfason og Þorsteinn Thorarensen borgarfégeti.

Fávíkning úr starfi. Kaupgjaldsmál.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 4. júlí 1972. Krefst hann þess, að stefnda verði dæmt að greiða honum kr. 104.184.00 með 7% ársvöxtum af kr. 34.728.00 frá 1. janúar 1969 til 1. febrúar 1969, af kr. 69.456.00 frá þeim degi til 1. marz 1969 og af kr. 104.184.00 frá þeim degi til greiðsludags. Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en hann fékk gjafsókn fyrir Hæstarétti 8. nóvember 1972.

Stefndi krefst aðallega staðfestingar hins áfrýjaða dóms, en til vara lækkunar á kröfum áfrýjanda. Í báðum tilvikum krefst hann þess, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Hér fyrir dómi hefur stefndi lýst yfir því, að hann falli frá þeirri varnarástæðu, að hann eigi ekki aðild máls þessa og að hann viðurkenni greiðsluskyldu sína gagnvart áfrýjanda, ef áfrýjandi verði talinn eiga rétt á bótum vegna brott-